

Gmina Miasta Toruń

Program wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020

skierowany do mikro, małych i średnich
przedsiębiorstw

WYCIĄG Z DOKUMENTU

Sierpień 2013

Wprowadzenie

Przedsiębiorczość jest jedną z tych aktywności społecznych, która zapewnia lokalnym środowiskom rozwój w wymiarze zarówno finansowym, jak i społecznym. Badania pokazują, że miasta aktywne zaradnością gospodarczą swoich obywateli, charakteryzują się niższym bezrobociem, wyższymi dochodami budżetowym i skutecznie przyciągają inwestorów zewnętrznych.

Motorem aktywności lokalnej są mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Stanowią one ponad 99% ogólnej liczby firm w Polsce i w Toruniu. Są zatem pod względem liczebności główną siłą gospodarczą na rynku przedsiębiorstw, wytwarzającą 33% PKB i zatrudniającą prawie 30% ogółu pracujących.

Aktywność małych i średnich przedsiębiorstw wiąże się z tymi samymi ryzykami, co w przypadku dużych firm, lecz siła ekonomiczna pojedynczego podmiotu jest zdecydowanie mniejsza. W związku z tym, kraje nowoczesnej gospodarki - w szczególności państwa europejskie, jak również USA, aktywnie wspierają rozwój MSP. Pomoc polega na stworzeniu takiego klimatu działalności, żeby lokalni przedsiębiorcy poczuli się silnie związani z miejscem prowadzenia firmy - zauważali i odczuwali pozytywne działania instytucji publicznych.

Opracowanie zestawu konkretnych działań, które skutecznie pomogą firmom w Toruniu, jest głównym celem opracowania Programu wspierania przedsiębiorczości w Toruniu w latach 2014-2020, skierowanego do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Niniejszy materiał zawiera wyciąg podstawowych wniosków i informacji z dwóch dokumentów:

- *diagnozy przedsiębiorczości,*
- *planu operacyjnego.*

Przy opracowywaniu diagnozy wykorzystano metody badań dokumentów i danych statystycznych oraz zwrócono się bezpośrednio do samych zainteresowanych – przedsiębiorców. Zakres działań został wypracowany w toku współpracy Wykonawcy opracowania i Zespołu ds. Tworzenia Programu wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020. O konsultację celów i zaproponowanie odpowiednich działań zwrócono się do wszystkich organizacji pracodawców i przedsiębiorców w Toruniu.

1. Wnioski z diagnozy

Bariery funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw.

Małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią ponad 99% ogólnej liczby firm w Polsce (w Toruniu również wskaźnik ten wynosi ponad 99%). Są zatem pod względem liczebności główną siłą gospodarczą na rynku przedsiębiorstw, wytwarzającą 33% PKB i zatrudniającą prawie 30% ogółu pracujących w Polsce.

Badania pracodawców prowadzone przez PARP wskazują, że duża część barier rozwoju przedsiębiorczości ma charakter systemowy, na który trudno jest lokalnie oddziaływać. Takimi przeszkodami są pozapłacowe koszty pracy, brak przejrzystości, jednoznaczności systemu podatkowego, nieelastyczne prawo pracy, konkurencja ze strony szarej strefy, czy procedury administracyjne. Wśród kolejnych czynników hamujących wzrost przedsiębiorczości wymieniono także: trudność pozyskania kapitału na działalność i rozwój firmy, zatory płatnicze powodujące problemy z płynnością, niestabilną sytuację polityczną.

Na powyższe problemy nakładają się jeszcze uwarunkowania kulturowe. Prowadzenie własnej działalności często jest postrzegane na przeciwległym biegunie w stosunku do działalności naukowej czy aktywności w obszarze kultury. Negatywny wizerunek powoduje niebranie pod uwagę zamiaru podjęcia własnej działalności gospodarczej po zakończeniu edukacji a w konsekwencji zatrudnienie na etacie (w miejscu gdzie jest odpowiednio chłonny rynek pracy), bądź rejestrację w urzędzie pracy. Ponadto, zgodnie z badaniami Global Entrepreneurship Monitor, w Polsce istnieje niski wskaźnik osób potrafiących dostrzec rynkowe szanse biznesowe 33,1% (średnia dla grupy badanych państw 40,25%). Wskazuje to na lukę w działaniach pobudzających ducha przedsiębiorczości.

Charakterystyka przedsiębiorstw Torunia

Miasto Toruń jest drugim pod względem liczby mieszkańców i wielkości ośrodkiem gospodarczym województwa. Analizując aktywność gospodarczą - wśród miast na prawach powiatu w województwie w Toruniu notowany jest najwyższy wskaźnik działających firm przypadających na 1 tys. mieszkańców (120,6). Odbiega on jednak od liderów, takich jak Gdynia, czy Katowice (ponad 140).

W mieście zarejestrowanych jest 24.230 podmiotów prywatnych. W 2012 roku założono zdecydowanie więcej nowych firm (2480) niż wyrejestrowano (1633).

Według danych Izby Skarbowej – w roku 2011 o 11,4% wzrosły dochody osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a dochody osób prawnych wzrosły o 20,9%. Jest to tendencja utrzymująca się od pięciu lat, a porównując do innych miast województwa dynamika jest wysoka. W zestawieniu z innymi miastami województwa, kondycja finansowa przedsiębiorstw toruńskich, zarówno mniejszych, rozliczanych w Toruniu, jak i pełnego przekroju funkcjonujących podmiotów jest dobra. Rośnie zarówno liczba aktywnych podatników jak i ich dochody, pomimo niesprzyjających warunków rynkowych.

Na terenie miasta Torunia najbardziej liczną grupę przedsiębiorstw pod względem wielkości stanowią mikro przedsiębiorstwa. Grupa firm zatrudniających do 9 osób liczyła w 2012 roku 23630 podmiotów, czyli prawie 96% ogółu aktywnych podmiotów gospodarczych Torunia. Przedsiębiorstwa małe, zatrudniające od 10 do 49 pracowników w 2012 roku stanowiły 3,3% populacji przedsiębiorstw. Do grupy firm średnich (zatrudniających od 50-249 pracowników) zaliczało się 0,89% działalności zarejestrowanych w Toruniu. Najmniej liczną grupę stanowią przedsiębiorstwa duże zatrudniające 250 pracowników i więcej. W 2011 roku w Toruniu zarejestrowanych było 41 takich przedsiębiorstw, a w roku 2012 44 duże podmioty gospodarcze, co stanowiło 0,17% aktywnych przedsiębiorstw w Toruniu.

Sektorem, w którym liczba przedsiębiorstw najszybciej rośnie są usługi i handel. W ciągu ostatniego roku liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw zwiększyła się tu o 677, co daje 4% wzrost ich liczby. Jest to zgodne z ogólną tendencją do serwicyzacji gospodarki¹ i przewagi tego sektora działalności w generowaniu wartości dodanej.

Rynek pracy

Istotnym wyznacznikiem rynku pracy jest struktura wieku mieszkańców. W Toruniu od pięciu lat maleje liczba osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym oraz rośnie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. W podziale na sektory gospodarki – najwięcej osób zatrudnionych jest w handlu i usługach (łącznie ok. 45,5 tys. osób), a następnie w przemyśle i budownictwie (19,7 tys. osób). W przeliczeniu na zarejestrowane przedsiębiorstwa - przeciętna firma zatrudnia poniżej 3 osób. Przeciętna firma w sektorze przemysłu i budownictwa zatrudnia 4,4 osoby, w sektorze handlu i usług – 2,5 osoby. Pokazuje to duże rozdrobnienie przedsiębiorstw.

Porównując do innych miast stopa bezrobocia rejestrowanego Torunia jest niższa od Częstochowy, Łodzi i Kielc, wyższa od Bydgoszczy, Olsztyna i Gdyni. W roku 2012 rozpoczęła się niekorzystna tendencja wzrostu stopy bezrobocia. Przeanalizowano relację pomiędzy wskaźnikiem bezrobocia rejestrowanego i liczbą przedsiębiorstw na 10 mieszkańców. Zależność pomiędzy tymi dwoma wskaźnikami jest bardzo wyraźna – im więcej działających przedsiębiorstw tym niższe bezrobocie. Wskaźniki dla Torunia są zbliżone do wielkości Bydgoszczy i plasują się w okolicach wartości przeciętnych w analizowanej grupie.

Najliczniej reprezentowanymi zawodami wśród osób bezrobotnych miasta Torunia pozostają sprzedawcy, technicy prac biurowych i technicy ekonomiści – ich liczba z roku na rok wzrasta. Bardzo istotne jest to, że zawody te są objęte kształceniem szkolnym. Podobne zawody określane są jako nadwyżkowe w Bydgoszczy i Włocławku.

W kontekście konkurencyjności Torunia pod względem kosztów pracy - ważnym elementem analizy jest analiza wynagrodzeń osób zatrudnionych w Toruniu na tle kraju. Średnie wynagrodzenie w Toruniu jest niższe od średniej krajowej o ok. 5%.

¹ **serwicyzacja gospodarki narodowej** - oznacza w ujęciu makroekonomicznym zwiększenie zatrudnienia w sektorze trzecim (usługach) Źródło: Marian Noga: *Makroekonomia*. Wrocław: Wydaw. Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego, 2000, s. 56

Potencjał edukacyjny

Na potencjał edukacyjny składają się zasadniczo dwa elementy – obecny poziom i kierunek wykształcenia mieszkańców oraz potencjalne możliwości kształcenia, jakie dają obecne instytucje edukacyjne i szkoleniowe.

W porównaniu do średniej krajowej województwo kujawsko-pomorskie charakteryzuje się wyższym odsetkiem osób z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym oraz zasadniczym zawodowym. Z kolei udział osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i policealnym oraz wyższym jest niższy niż średnie w Polsce. Województwo kujawsko-pomorskie notuje jednocześnie jeden z najniższych w kraju odsetek osób z wyższym wykształceniem.

Analizując kierunki kształcenia wyższego, w regionie bydgosko-toruńskim rośnie liczba absolwentów studiów wyższych – w większości rośnie udział absolwentów kierunków ekonomicznych i administracyjnych, pedagogicznych oraz humanistycznych, których przedstawiciele należą do nadwyżkowych zawodów. Jednocześnie utrzymuje się niski odsetek absolwentów kierunków inżynieryjno-technicznych oraz produkcji i przetwórstwa, na których przedstawiciele rynek pracy zgłasza zapotrzebowanie. Regionalne uczelnie wyższe kształcą głównie w kierunkach nadwyżkowych na rynku pracy.

Analiza dostępnej oferty edukacyjnej szkół policealnych, techników i szkół zawodowych, wskazuje, że wiele spośród nich dostarcza na rynek pracy absolwentów, których kwalifikacje należą do nadwyżkowych na rynku pracy miasta Torunia. Istotnym problemem jest to, że na kształcenie w zawodach nadwyżkowych istnieje duże zapotrzebowanie ze strony kandydatów i ich rodziców. W odpowiedzi na zgłaszane zapotrzebowanie - kierunki te są utrzymywane przez szkoły. O wyborze kierunku kształcenia nadal decyduje przeświadczenie o indywidualnych predyspozycjach, oderwane od rzeczywistego zapotrzebowania pracodawców. Świadczy to o niskiej świadomości społecznej potrzeb rynku pracy.

Właściwe nauczanie przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości” powinno wpływać na wzrost zainteresowania prowadzeniem własnej działalności. Analizując podstawę programową, przedmiot raczej skupia się na przekazaniu podstawowej wiedzy ekonomicznej i wiedzy o gospodarce rynkowej, niż na przedsiębiorczości jako takiej. A przedsiębiorczość powinna być definiowana jako „umiejętność dostrzeżenia i wykorzystania (zrealizowania) nowych możliwości produkcyjnych, usługowych czy też organizacyjnych dających szansę na relatywnie duże korzyści w warunkach braku pewności co do sukcesu całego przedsięwzięcia”². Obecnie przedmiot raczej przygotowuje uczniów do pełnienia funkcji świadomego ekonomicznie i gospodarczo pracownika firmy, niż przedsiębiorcy.

Potencjał naukowy

Województwo kujawsko-pomorskie w porównaniu z Polską dysponuje relatywnie wysokim potencjałem naukowym. Zapewnia to liczna kadra szkół wyższych regionu, która powinna stanowić znaczący czynnik z punktu widzenia możliwości rozwoju przedsiębiorczości miasta Torunia.

² [4] W. Bielecki, *Przedsiębiorczość w wirtualnym środowisku*, Wyd. Naukowe Zarządzania UW, Warszawa 1999, s.19.

W Toruniu znajduje się 7 uczelni wyższych, które kształcą ok. 40 tysięcy studentów. Problemem są kierunki kształcenia, które tylko częściowo są dopasowane do potrzeb rynku pracy.

Analiza oferty edukacyjnej wskazuje, że szereg kierunków i specjalności potencjalnie może zostać wykorzystana w działalności gospodarczej. Jednak wiele z nich jest obecnie określanych jako nadwyżkowe na lokalnym rynku pracy. Potencjał zarówno edukacyjny, jak i naukowy mógłby zostać wykorzystany w przypadku powstania w Toruniu przedsiębiorstw o danym profilu (np. firmy farmaceutyczne z laboratoriami i produkcją, centra badawczo-rozwojowe).

Na uwagę zasługuje powstanie w 2012 roku Interdyscyplinarnego Centrum Nowoczesnych Technologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, dzięki któremu potencjał naukowy największej uczelni północnej Polski może zostać lepiej wykorzystany. Instytucja ta z założenia ma wspierać rozwój współpracy lokalnego biznesu z uczelnią, a także prowadzić działania zmierzające do komercjalizacji badań.

Instytucje otoczenia biznesu

Ośrodki szkoleniowo-doradcze miasta Torunia zapewniają dostęp do wiedzy i umiejętności poprzez doradztwo, szkolenia oraz przekazywanie informacji. Przekazują one wiedzę w formie szkoleń, warsztatów i doradztwa z zakresu: prawa, finansów i rachunkowości, funduszy europejskich, handlu zagranicznego, marketingu i public relations. Inkubatory zapewniają wsparcie dla przedsiębiorców w początkowych stadiach działalności gospodarczej poprzez wynajęcie powierzchni biurowej na korzystnych warunkach finansowych, usługi szkoleniowo-doradcze, czy wsparcie w ubieganiu się o dotacje na rozwój firmy. Funkcjonujące w Toruniu ośrodki to Enterprise Europe Network, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości, Regionalny Punkt Konsultacyjny. Dział Szkoleń, Usług i Projektów, Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu, Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego.

Kolejną grupą wchodzącą w skład instytucji otoczenia biznesu są instytucje finansowe. Zajmują się one ułatwianiem dostępu do środków finansowania działalności nowo powstających oraz małych firm, które nie posiadają jeszcze historii kredytowej, a także zapewnianiem usług finansowych dostosowanych do specyfiki proinnowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych. W mieście funkcjonują fundusze poręczeń kredytowych i fundusz pożyczkowy.

Funkcjonujące instytucje finansowe to: Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych, Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy, Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych. Przez TFPK w ujęciu sektorowym, najbardziej wspierane są sektory usług i handlu. Z kolei Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy oferuje pożyczki na nowe inwestycje, inwestycyjno-obrotowe, obrotowe, dla starterów oraz mikro pożyczki dla wszystkich branż z wyjątkiem rolniczej, zbrojeniowej i szkodliwej dla środowiska.

W mieście nie działają dotychczas fundusze kapitału załóżkowego oraz fundusze typu Venture Capital. Nie działają również sieci Aniołów Biznesu, które dla porównania istnieją w Bydgoszczy. Podejmowane są jednak działania przybliżające lokalnym przedsiębiorcom tę formę pozyskiwania kapitału.

Trzecią grupą wchodzącą w skład instytucji otoczenia biznesu są ośrodki innowacji. W odróżnieniu od ośrodków przedsiębiorczości, zajmują się one rozległą promocją i inkubacją przedsiębiorczości innowacyjnej, m.in. wśród społeczności akademickiej. Miasto Toruń pod tym względem ma duży potencjał. Z jednej strony jest on niewątpliwie związany z działalnością Uniwersytetu Mikołaja Kopernika wraz z Akademickim Inkubatorem Przedsiębiorczości przy UMK i od niedawna Interdyscyplinarnym Centrum Nowoczesnych Technologii Uniwersytetu. Z drugiej strony dużą szansą jest funkcjonowanie Parku Technologicznego z uruchamianym Exea Data Center. Park Technologiczny stanowi najbardziej organizacyjnie i koncepcyjnie rozwinięty, jak również starający się skutecznie wpływać na rozwój przedsiębiorczości miasta, ośrodek innowacyjnej przedsiębiorczości. Kolejną szansą będzie lokalizacja w Młynach Toruńskich inkubatora technologicznego, którego celem jest pomoc w początkowej fazie rozwoju małych firm z obszaru nowoczesnych technologii i stworzenie optymalnych warunków dla transferu technologii i komercjalizacji produktów – nie tylko dla dużych firm IT - korzystających z paru technologicznego.

Potencjał turystyczno-kulturowy Torunia

Toruń jest ośrodkiem o wybitnych walorach turystycznych i kulturowych. Jako jedno z najstarszych polskich miast z zabytkowym Starym Miastem przyciąga zwiedzających zarówno indywidualnych jak i zorganizowane grupy. Wg danych Monitoringu Ruchu Turystycznego w Toruniu, miasto rocznie odwiedza ok. 1,6 mln turystów. Nasilenie sezonu turystycznego ma miejsce w okresie maj-wrzesień. Problemem dla przedsiębiorstw branży związanych z szeroko rozumianą turystyką jest sezonowość. Powoduje to, że stworzona infrastruktura przez dużą część roku wykorzystywana jest w niskim stopniu.

Biorąc pod uwagę zarówno zaplecze infrastrukturalne, wraz z realizowanymi inwestycjami, jak i walory kulturowe i historyczne Toruń ma podstawowe warunki, aby stać się silnym centrum kongresowym. Przez kongresy należy tu rozumieć również konferencje naukowe i branżowe, szkolenia, sympozja. Poprawa dostępności transportowej, w szczególności dzięki budowie autostrady i mostu drogowego jest tu atutem, który może spowodować istotną zmianę w stosunku do lat przeszłych.

Zgodnie z projektem Strategii Rozwoju Kultury dla Miasta Torunia do roku 2020, dziedzictwo kulturowe może być jednym z motorów rozwoju gospodarczego. Rozwój postrzegany jest tu jako rozwój gospodarki kreatywnej – przedsiębiorstw kreatywnych, których działalność związana jest z szeroko rozumianą sztuką – również użytkową.

Infrastruktura techniczna i inwestycyjna

Toruń odgrywa ważną rolę jako główny węzeł komunikacyjny w województwie. Na obszarze miasta zbiegają się obecnie cztery drogi krajowe. Przez Toruń przebiega również autostrada A1, która stanowi szybkie połączenie komunikacyjne z północą kraju, jak również zapewnia szybki dostęp do portu lotniczego w Gdańsku, a w najbliższym czasie – po otwarciu odcinka autostrady Czerniewice – Kowal, szybszą komunikację z centralną i południową częścią kraju.

W Toruniu na cele inwestycyjne przeznaczony jest szereg gruntów i budynków, będących we władaniu Gminy. Baza ofert inwestycyjnych jest na bieżąco rozszerzana o lokalizacje będące

własnością podmiotów prywatnych – w celu zbudowania jednolitej, pełnej propozycji dla inwestorów. Powierzchnia miasta (z wyłączeniem wód i lasów) pokryta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego stanowi 60% gruntów. Pewne obszary wciąż nie są objęte takimi planami.

Cena mieszkań jest jednym ze wskaźników, które w połączeniu ze średnimi zarobkami wpływa na atrakcyjność lokalizacji pod względem osiedlania się. Wg danych Banku Gospodarstwa Krajowego, Toruń jest miastem, w którym cena za metr kwadratowy mieszkania w porównaniu do innych miast w kraju jest wysoka i wynosi ok. 5,6 tys. zł/m²³. Niższe ceny za metr kwadratowy mieszkania występują w większości dużych miast, takich jak: Kraków, Wrocław, Łódź, Poznań, Katowice, Kielce, Gdańsk, Poznań, Szczecin. Czynniki ten w połączeniu z niższym niż przeciętne wynagrodzenie powoduje, że spośród miast wojewódzkich – Bydgoszcz a następnie Toruń mają najwyższy w Polsce koszt mieszkań w relacji do wynagrodzeń.

Toruń na tle innych wybranych miast Polski charakteryzuje się stosunkowo niskimi kosztami lokalnymi, a przede wszystkim najniższą ceną za 1 m³ dostarczonej wody i odprowadzanych ścieków. Podatek od nieruchomości jest na poziomie niższym od maksymalnego przewidzianego prawem, oraz niższy niż w innych analizowanych miejscowościach.

W Toruniu występuje znacząca ilość powierzchni biurowych. Jednak oferowane na wynajem nieruchomości dotyczą głównie dość małych powierzchni – pojedynczych biur i względnie małych kompleksów. Problemem są duże powierzchnie w wysokim standardzie z przeznaczeniem na centra usług. Zgodnie z raportem „Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce”, Toruń wymieniany jest jako jedna z potencjalnych lokalizacji centrów usług biznesowych, gdzie problemem jest dostęp do nowoczesnej dużej (min. 1000 m²) powierzchni biurowej.

W Toruniu funkcjonują dwa podstawowe ułatwienia dla przedsiębiorców, którzy decydują się na rozwijanie działalności gospodarczej. Jedno uzależniające ulgę w podatku od liczby utworzonych miejsc pracy i udzielane w ramach pomocy de-minimis, a drugie biorące pod uwagę zarówno wielkość inwestycji, jak i tworzenie nowych miejsc pracy. Analizie poddano wykorzystanie ww. instrumentów w latach 2008-2012. Analiza pokazuje, że z instrumentów zwolnienia z podatku od nieruchomości korzystają głównie przedsiębiorstwa duże. Instrument ten może być wykorzystywany jako zachęta do prowadzenia działalności w obrębie miasta dla przedsiębiorstw, które planują przenieść działalność poza granice administracyjne.

Główne wnioski z badania przedsiębiorców Torunia

W związku z ogólnym spowolnieniem gospodarczym, przedsiębiorcy źle oceniają ogólną sytuację ekonomiczną. Dla większości jest to okres trudny do inwestowania. Jednak spora część firm (ok. 40%) traktuje ten okres jako szansę i dopuszcza możliwość inwestycji. Planowane przedsięwzięcia dotyczą rozwoju produktu i produkcji, budowy lub rozbudowy siedziby, wzmocnienie wizerunku, zatrudnienie i przeszkolenie pracowników.

³ Zgodnie z danymi na stronie <http://biznes.onet.pl/ile-czasu-musisz-pracowac-na-wlasne-mieszkanie,18550,5523559,14392562,fotoreportaze-detel-galeria>; Źródło Bank Gospodarstwa Krajowego S.A..

Odmienne niż ogólną sytuację gospodarczą, przedsiębiorcy oceniają kondycję własnej firmy. Większość z nich (60%) ocenia ją dobrze lub bardzo dobrze.

Lokalizacja w Toruniu jest oceniana na tyle pozytywnie, że zdecydowana większość przedsiębiorców nie bierze po uwagę przeniesienia siedziby. Jako istotne atuty wskazywane jest korzystne położenie z istotną rolą autostrady, dostęp do wykształconych pracowników, stosunkowo niskie koszty działalności.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania miasta Torunia, respondenci uważają, że największe możliwości rozwoju w Toruniu mają firmy z branż turystyczno-gastronomicznych, IT, szeroko rozumianych usług oraz usług biznesowych (księgowych, telemarketingowych, reklamowych). Wyróżnione zostały także usługi logistyczne.

Największy wpływ na przedsiębiorstwa badanych wywierają – brak przejrzystości regulacji prawnych, łatwość znalezienia wykwalifikowanych pracowników, dostęp do nowoczesnych technologii, możliwość podnoszenia kwalifikacji przez pracowników.

Wykorzystanie istniejących lokalnych instrumentów wsparcia przedsiębiorstw jest nikłe. Związane jest to z bardzo niską świadomością dotyczącą istniejących form pomocy. Przedsiębiorcy nie znają oferty instytucji miejskich i instytucji otoczenia biznesu – funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, zwolnień z podatku od nieruchomości, doradztwa. W efekcie nie korzystają z dostępnych form pomocy.

Pomimo tego, respondenci przede wszystkim postulują wprowadzenie takich działań, które faktycznie występują w Toruniu – głównie zwolnień z podatku od nieruchomości, tanich pożyczek i poręczeń kredytowych. Inne oczekiwania dotyczą identyfikowania szans na pomoc z różnych źródeł, informowania i upowszechnienia informacji potrzebnych przedsiębiorcy.

Podstawowe bariery rozwoju toruńskich przedsiębiorstw to głównie bariery popytowe oraz wysoka konkurencja. Są to czynniki, które z założenia związane są z działalnością gospodarczą. Przedsiębiorcy wskazują, że oczekiwanymi działaniami wspierającymi w tym zakresie są wspólne akcje promocyjne przedsiębiorców i Urzędu, ułatwianie kontaktów biznesowych, zwiększenie skali zamówień miejskich (zarówno publicznych jak i prywatnych) kierowanych do firm lokalnych, szkolenia i dostosowanie szkolnictwa do rynku pracy.

Spośród barier administracyjnych poprawy wymaga procedura wydawania decyzji budowlanych. Jest to także jeden z najczęstszych postulatów w ramach niefinansowych form pomocy przedsiębiorcom.

Wnioski z analizy SWOT

Dokonana analiza oddziaływania sił i słabości na szanse i zagrożenia pozwala sformułować następujące wnioski:

1. Podstawowe siły na, których miasto mogłoby oprzeć swoją strategię rozwoju przedsiębiorczości to liczne instytucje otoczenia biznesu oraz zaplecze akademickie i naukowe. Nie są one w pełni wykorzystywane wskutek braku odpowiedniej koordynacji

systemu usług wspierających przedsiębiorczość oraz niewystarczającą współpracę UMK z gospodarką.

2. Niewątpliwy atut, jakim są walory turystyczne i kulturowe – jest wykorzystywany tylko przez część roku – Toruń cały czas nie jest postrzegany jako centrum kongresowe.
3. Wobec rosnącego bezrobocia nie jest w pełni wykorzystywana alternatywa dla zatrudnienia, jaką jest własna działalność gospodarcza. Realizowane programy szkolne nie budują postaw przedsiębiorczych – wprost przeciwnie – kształcą w zawodach nadwyżkowych. Miasto powinno podjąć działania zmierzające do budowania kapitału społecznego życzliwego przedsiębiorcom. Działania takie muszą być prowadzone już na poziomie edukacyjnym oraz na każdym późniejszym etapie. Wytworzenie klimatu przedsiębiorczości będzie sprzyjać rozwojowi biznesu w Toruniu i może stać się motywacją dla przyszłych pokoleń. Promowanie postaw przedsiębiorczych powinno dokonywać się w formie publicznej, konkursowej przy wykorzystaniu mediów. Może mieć to wpływ na wizerunek miasta: Toruń miastem ludzi przedsiębiorczych i aktywnie wspierającym przedsiębiorczość.
4. Toruń ma wiele cech, które umożliwiają wykorzystanie szans, jakimi jest zapotrzebowanie na centra usług wspólnych – zarówno w zakresie outsourcingu usług biznesowych (BPO), jak i działalności B+R. Pewną barierą tu jest niedostatek dużych powierzchni biurowych i brak skonkretyzowanych planów na udostępnienie ich w przyszłości. Jednak kierunek ten jest niewątpliwie atrakcyjny.
5. Szansą w otoczeniu, która może zostać w Toruniu wykorzystana, to zwiększające się zapotrzebowanie na usługi magazynowe i logistyczne. Dobre skomunikowanie i położenie Torunia w centrum stanowi tu duży potencjał.
6. Siły Torunia w postaci Centrum Nowoczesnych Technologii UMK i Toruńskiego Parku Technologicznego mogłyby stanowić dobrą odpowiedź na rosnące zapotrzebowanie przedsiębiorstw na nowe technologie.
7. Konieczne jest zintensyfikowanie współpracy między Miastem, UMK a biznesem z wiodącą rolą Miasta, jako koordynatora działań.
8. Głównymi organicznymi zagrożeniami dla firm toruńskich jest duża konkurencja rynkowa, w tym ze strony przedsiębiorstw dużych i globalnych. W związku z tym oczekiwanymi działaniami będzie wsparcie lokalnych przedsiębiorców przez szeroką promocję i pomoc w pozyskiwaniu zamówień, zdobywaniu kontraktów.
9. W przypadku niewystarczającego rozwoju MSP, potencjał Torunia nie będzie wykorzystywany. Środkiem obrony przed tym zagrożeniem będzie pełne skoordynowanie działań wszystkich instytucji wspierających przedsiębiorców i wzmocnienie funkcjonujących przedsiębiorstw .

2. Cele strategiczne i operacyjne

Celem najbardziej osadzonym w rzeczywistości Torunia jest **Toruń – aktywnym centrum kongresowym**. Jego sformułowanie wynika wprost ze Strategii Rozwoju Miasta, dla którego z jednej strony nauka i kultura a z drugiej strony - turystyka są od lat strategicznymi kierunkami rozwoju.

Spodziewanymi rezultatami będzie :

- ✓ Wzrost liczby odbywających się w Toruniu konferencji, kongresów, szkoleń
- ✓ Wzrost liczby odbywających się w Toruniu konferencji międzynarodowych
- ✓ Wzrost dochodów sektora turystycznego
- ✓ Zwiększenie liczby turystów odwiedzających Toruń w okresie październik-kwiecień.

Pozostałe cele strategiczne są stosunkowo uniwersalne. Stanowią ofertę skierowaną do dwóch grup przedsiębiorców – lokalnych i tych, którzy poszukują dogodnego miejsca do zainwestowania. Wybór celów uniwersalnych jest uwarunkowany tym, że potrzeby przedsiębiorców i bariery, które napotykają w działalności są zbliżone. Realizowane działania w innych miastach i państwach, co pokazują przeprowadzone badania, są podobne. Stąd działania podejmowane w Toruniu powinny stanowić przede wszystkim odpowiedź na zgłaszane potrzeby.

Toruń miastem przyjaznym lokalnym przedsiębiorcom to cel strategiczny skierowany bezpośrednio do mikro, małych i średnich firm, które działają w Toruniu oraz tych mieszkańców Torunia, którzy chcą lub potencjalnie mogą podjąć działalność gospodarczą. O charakterze miasta i o lokalnym klimacie gospodarczym decydują działania powszechne, które odbierane będą przez ogół przedsiębiorców. Biorąc pod uwagę liczbę funkcjonujących i nowopowstających przedsiębiorstw można uznać, że osiągnięcie statusu miasta przyjaznego przedsiębiorcom jest najważniejszym celem w ramach wspierania MSP. Cel – **Toruń miastem przyjaznym lokalnym przedsiębiorcom** - polega na stworzeniu takiego klimatu dla działalności gospodarczej, by przedsiębiorcy mieli uzasadnione poczucie, że Miasto pomaga w prowadzeniu codziennej biznesowej. Do wytworzenia takiego wizerunku - konieczne jest zapewnienie faktycznej pomocy oraz stała i szeroka informacja o dostępnych instrumentach i podejmowanych działaniach.

Spodziewanymi rezultatami będzie :

- ✓ Przyrost liczby przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców
- ✓ Rosnąca liczba przedsiębiorstw zakładanych przez absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i wyższych
- ✓ Wzrost dochodów przedsiębiorstw zlokalizowanych w Toruniu
- ✓ Liczba pozytywnych artykułów na temat przedsiębiorczości Torunia w mediach.

Trzeci cel strategiczny to **Toruń dobrym miejscem do inwestowania w nowoczesne usługi**. Przeprowadzona w ramach procesu diagnozowania analiza potencjału Torunia, oraz badania prowadzone wśród przedsiębiorców wskazują, że istnieje szereg branż, do których przyjęcia Toruń jest szczególnie predysponowany. Obecność uniwersytetu z szeroką ofertą edukacyjną w zakresie nauk przyrodniczych, nauk o zdrowiu z funkcjonującym w ramach uczelni Centrum Nowoczesnych Technologii otwiera możliwości do funkcjonowania centrów naukowo-badawczych. Infrastruktura

Program wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020
– Wyciąg z dokumentu

informatyczna będąca w dyspozycji Toruńskiego Parku Technologicznego, dostępność wykwalifikowanych absolwentów kierunków nauk ekonomicznych, administracji, informatyki otwiera możliwości w zakresie uruchamiania centrów usług biznesowych i IT zarówno dla międzynarodowych korporacji jak i polskich przedsiębiorstw.

Spodziewanymi rezultatami będzie :

- ✓ Rosnąca liczba inwestycji bezpośrednich w Toruniu i gminach współpracujących
- ✓ Inwestycje w branżach kluczowych (centra usług, centra logistyczne)
- ✓ Tworzenie nowych miejsc pracy u inwestorów

Poniżej przedstawiono listę celów operacyjnych, które wspierają poszczególne cele strategiczne. Przy formułowaniu celów, uwzględniono to, że niektóre cele operacyjne wspierają więcej niż jeden cel strategiczny.

Cele strategiczne		
Toruń - aktywnym centrum kongresowym	Toruń - miastem przyjaznym lokalnym przedsiębiorcom	Toruń - dobrym miejscem do inwestowania w nowoczesne usługi
Cele operacyjne		
Stworzenie i wypromowanie marki „Centrum Kongresowe Toruń”	Wzmocnienie toruńskich przedsiębiorstw	Zapewnienie korzystnych warunków inwestowania na terenie miasta Torunia
	Rozwój nowozakładanych przedsiębiorstw	
Ułatwienie dostępu do zasobów koniecznych do działalności gospodarczej		
Niwelowanie barier ograniczających rozwój firm		
	Zapewnienie pełnej koordynacji działań Urzędu Miasta Torunia i Instytucji Otoczenia Biznesu w zakresie wsparcia przedsiębiorców	
Rozwój wspólnych przedsięwzięć sfery publicznej i prywatnej		
Wzrost świadomości pracowników służb miejskich w zakresie celów i narzędzi współpracy z przedsiębiorcami”		
Zwiększenie intensywności współpracy trójkąta - uczelni wyższych, miasta i przedsiębiorców.		
	Kreowanie postaw przedsiębiorczych - zwiększenie skłonności do zakładania firm	
	Poprawa atrakcyjności kształcenia w zakresie przedsiębiorczości w szkołach	
Zwiększenie nacisku na kształcenie kompetencji deficytowych - ukierunkowanie szkolnictwa na potrzeby gospodarki.		

Poszczególne cele są współzależne i wzajemnie warunkują realizację celów strategicznych. Cele powiązane są ze sobą zależnościami przyczynowo skutkowymi. Oznacza to, że będą osiągnane pod warunkiem pełnej realizacji celu podrzędnego.

Wszystkie cele osadzone są w przeprowadzonych badaniach - zarówno opartych na źródłach wtórnych, jak i na przeprowadzonych badaniach ankietowych i indywidualnych wywiadach z przedsiębiorcami.

3. Działania wspierające poszczególne cele

Kolejne cele operacyjne będą realizowane przez zaprojektowane działania. Zostały pogrupowane w kilka obszarów interwencji – sposobów w jakich podejmowane działania będą wspierały sformułowane cele.

Obszary interwencji to:

1. Stworzenie warunków do funkcjonowania Torunia, jako spójnego centrum kongresowego
2. Koordynacja działań wspierających biznes
3. Promocja lokalnych przedsiębiorców
4. Rozszerzenie ukierunkowanej oferty inwestycyjnej
5. Administracja sprzyjająca przedsiębiorcy
6. Budowanie wiedzy o rynku i warunkach działania przedsiębiorstw w Toruniu
7. Przygotowanie przedsiębiorczych kadr i kadr dla przedsiębiorców

Szczegółowa lista zadań została zaprojektowana w dokumencie „Plan operacyjny” dla każdego z celów operacyjnych. Zaplanowano łącznie 45 działań w różnych obszarach. Dla każdego działania określono:

- jednostkę organizacyjną, która powinna nim zarządzać z racji merytorycznego zakresu odpowiedzialności,
- podmioty, których zaangażowanie w realizację projektu jest zasadne i celowe,
- przewidywane koszty projektu,
- wskaźniki realizacji projektu.

Zaplanowano także zasady wdrażania, monitoringu i przeprowadzenia ewaluacji Programu.

* * *